

קדוש ואם אינם שוים אף גנותיהן חול שהגנים והעליות לא נתקדשו, לפיכך בגין אלו אין אוכלין שם קדשי קדשים ולא שוחטין קדשים קלים עכ"ל.

מקורו מסוגיא דפסחים דף פ"ב ע"ב דאמר רב גגין ועליות לא נתקדשו ופרכין מהא דתנן הלכות הבנויות בקודש ופתוחות לחול חוכן חול וגנותיהן קודש תרגמא רב חסדא בשגנותיהן שוים לקרקע עזרה עיי"ש. אלא דל"ע מה דהרמב"ם לא הזכיר אלא דאין שוחטין קדשים קלים ומשמע לאכילת קדשים קלים שפיר אוכלין על הגגות, ואף דהרמב"ם כאן מייירי בעזרה ולא ביירושלים, מ"מ הא גם בעזרה אוכלין קדשים קלים וכמו שכתב הרמב"ם בפרק י מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ה' וז"ל וכו' וכו' נאכלין בכל העיר שנאמר וכו' תאכלו במקום טהור, לא נאמר כהן במקום קודש שיהיה בעזרה אלא טהור שהוא כל מחנה ישראל שכנגדו לדורות ירושלים עיי"ש, וכן מפורש בשבועות דף ע"ו דפרכין אטו לחמי חודה בעזרה לא מתאכלי הרי מבואר דקדשים קלים נאכלים גם בעזרה.

הן אמת דבגמרא שבועות דף י"ז ע"ב הביאו ברייתא דגגין כללו אין אוכלין שם קדשי קדשים, ואין שוחטין שם קדשים קלים וכתבו שם בתוס' ד"ה ואין שוחטין וז"ל וה"ה דאין אוכלין דגגין ועליות לא נתקדשו כדאמר בפרק כ"ד לולין, אלא נקט שחיטה, משום דאכילה בעזרה לא שייכא עכ"ל, ולכאורה כונתם דאסור לאכול קדשים קלים בעזרה, ותמוה דהרי מבואר בשבועות דף ע"ו ע"א דלחמי חודה נאכלין בעזרה, וזוהי נר"ץ להגיה בדבריהם במקום לא שייכא דל"ל "לא שחיטה". אולם דברי הרמב"ם ל"ע, אף דנימא דכאן הרי מייירי בעזרה ואכילת קדשים קלים בעזרה לא שכיחא, מ"מ היכי לו להרמב"ם לאשמועינן האי דינא דבירושלים גגין ועליות לא נתקדשו לאכילת קדשים קלים ומעש"ש, ולא חזר כלל האי דינא ברמב"ם, ואין לומר דעת הרמב"ם דבאמת גגין ועליות נתקדשו לאכילת קדשים קלים, וכן ס"ל באמת להרשב"א בהשוכה סימן ל"ד עיי"ש, דהרי בפסחים דף פ"ו מבואר להדיא דדינא דרב דגגין ועליות לא נתקדשו מייירי גם ביירושלים דפריך שם על רב מהא דהלילה פקע איגרא, וס"ל להס"ד דגמרא דכיון דהיו אומרים כלל על הגג היו אוכלין את הקרבן פסח נמי על הגג עיי"ש, הרי מבואר להדיא דלרב דס"ל דגגין ועליות לא נתקדשו, גם גגין ועליות של ירושלים לא נתקדשו דאיל"ל מאי פריך מקרבן פסח דהוא קדשים קלים ונאכל ביירושלים, וכבר תמה בזה במנחת חינוך מ"ח שס"ב עיי"ש וז"ע. ולכאורה י"ל דשאני אכילת קרבן פסח משאר קדשים קלים, דשאר קדשים קלים לא צעין לאכילתן, אלא דין מחנה ישראל, משא"כ אכילת קרבן פסח, דלא סגי לאכילתו דין מחנה ישראל אלא צעין גם קדושת מחנה ישראל וכדכתיב בפרשת ראה גבי פסח ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר ה' אלוך וכן שפיר פרכין לרב דס"ל דגגין ועליות לא נתקדשו, איך אכלו את הקרבן פסח על הגגין, דאף דלאכילת קדשים קלים לא איכפת לן, הוא משום דלאכילתן לא צעין קדושת מחנה ישראל, אלא דין מחנה ישראל, משא"כ גבי קרבן פסח דצעין לאכילתו קדושת מחנה ישראל, ולכן שפיר פריך על רב מקרבן פסח, אכן כ"ז י"ל דעת הרשב"א, אבל דעת הרמב"ם נראה דס"ל דגם קרבן פסח נאכל על הגגין של ירושלים דהרי כתב הרמב"ם בפרק ט מהלכות קרבן פסח הלכה ה' לענין אכילת קרבן פסח דאינו נאכל אלא במקום אחד, כתב שם דהגגין והעליות אינן בכלל הבית, ואי ס"ל להרמב"ם דאסור לאכול קרבן פסח על הגגין והעליות, תיפוק ליה דכלא"ה אין לאכול שם, ועי"כ דהרמב"ם אינו מחלק בין אכילת קרבן פסח לשאר

קדשים קלים וס"ל דגם קרבן פסח נאכל על הגגין, וא"כ ל"ע דעת הרמב"ם, מהא דמבואר בפסחים שם דגם קדשים קלים אינן נאכלין על הגגין וז"ע. ובמנחת חינוך שם כתב ליישב דהרמב"ם הוכיח כשיטתו ממשנה ערוכה במעשר שני פרק ג' משנה י' דמבואר שם דגגין ועליות של ירושלים כן נתקדשו, דקחני חסם במעש"ש דאין שחטם בפנים וטעם להון וכו' מכנגד החומה ולפנים כלפנים, ובגמרא מכות דף י"ב הביאו משנה זו והקשו שם בתוס' תימה דבפרק כ"ד לולין אמרינן דגגות לא נתקדשו, ותירו בת"י ב"י וז"ל ועוד י"ל דמייירי אפילו באין שטפיו מרובים ואייר ירושלים כירושלים עיי"כ. ובמהרש"א שם ביאר דצריכס דכונתם דלא נתקדשו הגגין והעליות רק בעזרה ולא ביירושלים, דבירושלים כן נתקדשו הגגות עיי"ש, ובמל"מ פרק י"א מהלכות שגגות הביא דברי התוס' והמהרש"א, ותמה ע"ז דהא בסוגיא דפסחים מבואר להדיא דגם גגין דירושלים לא נתקדשו מדפרכי' על רב מקרבן פסח, ולכן כתב המנחת חינוך דכונת התוס' דבאמת מחמי פליגא על רב וס"ל דגגין ירושלים כן נתקדשו, ורב פליג על המשנה דכן מלינו כמה פעמים בגמרא דרב תנא הוא ופליג, ומה דפרכין על רב שם בפסחים מכמה משניות היינו לברורי דהני מחמי לא סתרי דרב, וברמב"ם נמי דעתו כדעת התוס', ולכן השמיט האי דינא דאין אוכלין קדשים קלים על גגות דירושלים עיי"ש, וזוהי זה דוחק גדול לומר מעלתו דרב תנא ופליג ובגמרא פריך לרב רק לברורי אי גם הני משניות סתרי לרב, ועוד ל"ע בדעת הרמב"ם ח"א כלל לומר דסמך אמחמי דמעש"ש, דהרי הרמב"ם בפרק ג' מהלכות מעשר שני הלכה ט"ז כתב וז"ל אין שחטם בפנים מן החומה וטעם נוסף חוץ לחומה אין אוכלין "תחת" טעם מעשר שני, ומעשר שני שנכנס "תחת" טעם אין פודין כירושלים עכ"ל, הרי דהרמב"ם אינו מפרש כלל כפי התוס', דמחמי דמעש"ש איירי צעין אכילת מעש"ש על האילן, אלא לענין אכילת תחת האילן ותחת הכותל, וכן פי' הרמב"ם שם בפירוש המשניות להדיא, ח"כ הרי לדעת הרמב"ם לא נזכר כלל במחמי דאוכלין מעש"ש על האילן דנדייק מיינה דבירושלים נתקדשו גגין ועליות דלא כרב, ואזרח תי' במנחת חינוך ודברי הרמב"ם ל"ע.

ואשר יראה בזה דהנה כתב הרמב"ם בפרק י' מהלכות בית הבחירה הלכה ט' וז"ל המהילות הפתוחות לעזרה קודש והפתוחות לבה הבית חול, החלונות ועוצי החומה כלפנים בין לאכילת קדשי קדשים בין לעומאה עכ"ל, ובהשגות ח"א אף אלו שששויס לקרקע העזרה ומשכחת לה בר שורא עכ"ל, וכונת הראש"ד דבפסחים דף פ"ו פרכין על מה דאמר רב גגין ועליות לא נתקדשו מהא דתנן החלונות ועוצי החומה כלפנים ואמרינן בשלמא חלונות משכחת לה דשוו לקרקע עזרה, אלא עוצי החומה היכי משכחת לה, ומשני צבר שורא, ופרש"י חומה קטנה לפנים מן החומה הגדולה, והיא נמוכה ושוו לקרקע גובה העזרה שקרקע העזרה הולך וגובה ועולה במעלות עכ"ל, והיינו דלענין קידוש מקום השורא לעזרה משערין לפי מקום הגובה דרפת העזרה, וזהו מה דהשיג הראש"ד על מה שכתב הרמב"ם דהחלונות ועוצי החומה כלפנים ודברי הרמב"ם ל"ע. והנה במנחת חינוך שם כתב ליישב דעת הרמב"ם על פי מה דתמה על הש"ס דצחים דף נ"ו על מה שאמר שם רב יהודה אמר שמואל דאין חייבין משום טומאה אלא על אורח קפ"ז אמה על רוח קל"ה, ופרכין למעוטי מאי אילימא למעוטי חלונות ועוצי החומה תנינא החלונות ועוצי החומה כלפנים, ועי"ז תמה המנחת חינוך הרי אמרו בפסחים דמה דתנן עוצי החומה כלפנים מייירי צבר שורא, היינו החומה הקטנה שהיתה לפנים מן החומה וח"כ מה פריך ארז יהודה אמר שמואל כיון

דכבר שורה היה לפניו הרי היה בחור הקפ"ז אמה, וזכר גם רב יהודה מודה דחייב, אלא רב יהודה ממעט החומה החילונית שכיח חוץ לקפ"ז אמה כמבואר ברמב"ם הלכות צית הבחירה, וא"כ הרי שפיר י"ל דרב יהודה אמר שמואל ממעט החומה החילונית שהיא יותר מקפ"ז אמה וע"כ כהן המנחה חינוך דע"כ סוגיא דזבחים חולקת אסוגיא דפסחים דאוקימנא דמיירי בצ"ר שורה, ומה דחנן החלוטות ועוצי החומה כלפנים מיירי בחומה החילונית ולזה פרכין אדרב יהודה אמר שמואל דאי אפשר לומר דממעט החומה החילונית, ולפי"ז לסוגיא דזבחים ע"כ מוכח דאף דגגין ועלויות לא נתקדשו, מ"מ החלוטות ועוצי החומה כן נתקדשו דכן היה דעתם בשעת הקידוש, ופסק הרמב"ם כסוגיא דזבחים עיי"ש, ודבריו ל"ע דא"כ אמאי הו"ל דגמי דפסחים לתרו"י בצ"ר שורה ולא תרו"י כדס"ל להגמרא דזבחים דשאינו חלוטות ועוצי החומה דדעתם היה בשעת קידוש לקדש אותם, וכל הגגות לא נתקדשו.

וגרסה לומר דהנה במנחת חינוך הביא בשם הל"ה להקשות על הסוגיא דפסחים דמאי פריך מעוצי החומה והחלוטות ה"א אמרינן שם גבי לשכות הצנויות בחול ופתוחות לקדש דכ"ס קודש, א"כ י"ל דלכך החלוטות ועוצי החומה כלפנים משום פתוחות לקדש וזהו כ"ס קודש, וכנה המנחת חינוך דזה טעות דכרי מבואר דזבחים דף ג"ו דכל מה דמכני פתוחות לקדש זהו דוקא לענין אכילה דהתורה רצתה חללות הרבה, אבל לענין עומאח ולשחיטת קדשים קלים אינן קודש, וכאן במתני דקתני דהחלוטות ועוצי החומה כלפנים משמע כלפנים ממש גם לענין שחיטת ק"ק וגם לענין עומאח, ולזה לא מכני בן פתוחות לקדש, עוד כהן שם המנחת חינוך דכרי מבואר במסכת מעשר שני דלשכות הצנויות בקודש ובחול ופתוחות לקדש ולחול כנגד הקודש קודש ונגד החול חול, וא"כ אם צנויה כולה בחול ויש לה שני פתחים אחד לקודש ואחד לחול כולה חול, דמה אם חזיה בקודש מ"מ חלק החול חול, כש"כ אם כולה צנויה בחול רק איכא פתח לקודש כיון דאיכא גם פתח לחול כולה חול, ולפי"ז נמי לא קשה קושיית הל"ה דנימא דלכך החלוטות ועוצי החומה כלפנים משום דפתוחה לקודש דכיון דמלך השני הוא גם פתוח לחול, הרי כולו חול עיי"ש, אולם ב' התירושים של המנחת חינוך ל"ע דכונת הל"ה הוא כפשוטו דכרי מבואר בחומ' שצונו דף ט"ו ע"ב ד"ה אמרו להכי, דאף במקום דלא היה אפשר להם לילך מ"מ היה מתקדש כל מה שצ"ל היה לקדש, וזהו מה דתמה הל"ה דמאי פרכין מהא דהחלוטות ועוצי החומה כלפנים, נימא דדעת ב"ד היה לקדש גם מקום החומה מתחת לחומה, ולכן שפיר החלוטות ועוצי החומה קדושים מלך דפתוחות לקודש, וגם הוה עומד בפנים ופתוח לפנים, וכל מה דאמרין דזבחים דפתוחה לפנים אינו קדוש אלא לאכילה היינו דוקא בלשכות הצנויות בחוץ ופתחיהן לפנים, אבל עומדין בפנים ופתוחות לפנים צודאי הוה קודש לכל דבר דכרי זהו דין עזרה עצמו, וכן נסתר בזה מש"כ המנחת חינוך דכרי יש לו ב' פתחים אחד לקודש ואחד לחול, דזהו דוקא בעומד במקום חול, אבל בעומד במקום קודש אדרבה הוה כולו קודש, וא"כ שפיר תמה הל"ה, דמאי פרכין מהחלוטות ועוצי החומה, נימא דקדשו גם מקום החומה מלמעלה, ואז שפיר קדיש גם החלוטות ועוצי החומה אף דגגין לא נתקדשו, מלך דפתוחות לפנים, אולם בלחמה דכרי הל"ה תמוהין דאי נימא דפתוחה לפנים מהני לגגין א"כ כל דינא דגגין לא נתקדשו לא משכחת לה, דכרי כל הגגין פתוחות לפנים, וע"כ כל עיקר דינא דרב דגגין לא נתקדשו היינו דוקא גגין בגבולין יותר מחומה בעזרה, או חומה ירושלים או נמוכין יותר מרפפת העזרה,

וא"כ מאי פרכין לרב מהלילא דפקע איגרא נימא דהגגין היו נמוכות מחומת ירושלים, ואף דנימא דהיה ידוע להם דגגות הצתים היו גבוהות יותר מחומת ירושלים מ"מ מאי פריך מהלשכות הצנויות בקודש ופתוחות לחול דחוכן חול וגגותיהן קודש נימא דמיירי צהיו נמוכות מחומת העזרה, והגמרא דקושיית הגמרא מהלשכות הוא משום שהלשכות היו פתוחות לחול וחוכן חול, וא"כ גג הלשכות מקומן הוא במקום חול ולא מהני כלל מה דהגגין פתוחין לקודש, ולזה הוא דתמכו על רב, דהא"כ מה דאמר רב גגין ועלויות לא נתקדשו כהנה על גגין בגבולין יותר מחומת העזרה, מ"מ הלשכות הפתוחות לחול כיון דחוכן חול א"כ מקום הגגין דתחתיהן חוכן אשר הוא חול, א"כ מקום הגגין הוא חול ואמאי גגן קודש אפילו לעומאח [ואין לתמוך א"כ מאי פרכין התם מגבו של היכל, דאמאי הוא קודש. ה"א בעלויות שחתה בגג הוא קודש, וא"כ מקום הגג של היכל הוא קודש, דהתם כרי אין הגג פתוח להיכל וקר הגמרא היא דאמאי אית בגג ההיכל קדושת היכל ופשוט], ולפי"ז שפיר תמה הל"ה מאי פריך מהחלוטות ועוצי החומה נימא דכ"ס קודש משום דפתוחות לקודש ולי"ע.

וגרסה לומר דהנה בעיקר ה"א דינא דפתוחות לקודש דאמרין דזבחים דף ג"ו דלא מהני אלא לענין אכילה אבל לא לענין שחיטת ק"ק ולא לענין עומאח, ע"כ הביאור משום דלענין שחיטת ק"ק וכן לענין שילוח עמאים צעין מחנה שכינה, משא"כ לדין אכילה קדשים קלים צעין רק קדושת מחנה שכינה, ופתוחה לקודש מהני רק לקדש המקום בקדושה מחנה שכינה אבל כיון דצנויות בחול, אף דאיכא קדושת מחנה שכינה מ"מ דין "מחנה" ליכא, ולפי"ז יש לעיין בדין פתוחה לקודש דמכני אי צעין דוקא פתוחה לקרקע עזרה, או דמכני נמי פתוחה לאויר עזרה, וכ"ז תלוי במה דיש לחקור בזה דאמרו חז"ל בשבועות דף י"ז דאויר עזרה כעזרה דמי, אי רק רפפת העזרה נתקדש, אלא דאיכא הלכתא דאויר מקום המקדש חל ציה דין מקום המקדש עצמו, או דנימא דהאויר צענמותו נתקדש, דאי נימא דהאויר צענמותו נתקדש צודאי מהני בן פתוחות לקודש אפילו אין פתוחות לקרקע עזרה, משא"כ אי נימא דהאויר לא נתקדש אלא ברפפה, אלא דדינא הוא דאויר עזרה כעזרה דמי, א"כ צודאי צעין פתוחות לקודש, היינו דוקא פתוחות לקרקע עזרה, ואז י"ל דאיכא העברה קדושה מקרקע עזרה למקום הפתוח, אבל פתוחות לאויר עזרה לא יכני בן כלל, ונראה דאיכא נמי נפק"מ לדין גגין ועלויות שלא נתקדשו, אי הוא דוקא בגגין ועלויות שכוין לפני קידוש העזרה או ירושלים, או אפילו גגין ועלויות שנעשו אחר שכבר נתקדשה העזרה או ירושלים, דאי נימא דרק ברפפה והקרקע נתקדש שפיר י"ל דגם גגין ועלויות שנבנו אחר שנתקדשה העזרה נמי אינן קדושים, והוא משום דכל דינא דאויר עזרה קדוש הוא מלך הלכתא דאויר עזרה כעזרה דמי וא"כ כיון דנעשו גגין ועלויות החוללין בין קרקע עזרה, לאו אויר עזרה מקריא, משא"כ אי נימא דגם האויר צענמותו נתקדש א"כ ע"כ מה דאמרין גגין ועלויות לא נתקדשו היינו דלא היה דעתן לקדש, וא"כ צודאי גגין ועלויות שנבנו אח"כ צודאי קדושים בן כיון דהאויר צענמותו קדוש וממילא גם חוץ העליה ועל הגג איכא אויר קדוש.

והנה בחמיד דף ל' ע"ב צפי הראב"ד שם הביא מה דתמכו בחומ' על מה דפרכין צטוה דף מ"א ע"ב על מחני דקתני צמולאי שציעות עושין לו צימה של עץ ויושב עליה, והאמר מר אין ישיבה בעזרה אלא למלכי ב"ד בלבד, דמאי פריך ה"א בצימה עשויה כעין גג ואמר רב דגגין לא נתקדשו, ותי' בשם ר"י דלא חשיב כהוא צנין דבר של קבע

דוד בשתי תודות דברי קדושת ירושלים מתקדשת בשתי תודות, וכן דאמרו דקידש דוד ע"כ היה בשתי תודות, משא"כ שלמה המלך שקידש בקדושת עזרה בודאי קידש בשיירי מנחה, ולפי"ז אין לנו הכרח לומר כמש"כ בעשרות הקודש דשלמה קידש את אויר העזרה ושפיר י"ל דאויר עזרה בעלמא לא נתקדש.

והנה אמרין בשבועות דף ע"ז ע"א אמר ר' יהושע מקריבין אפי"פ שאין בית דהיינו דגם צה"ז יכולין להקריב קרבנות, ובחידושי הרשב"א שם בשבועות תמה דל"ע הא אמר שמואל ביומא דף ס"ב דשלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות הכיכל פסולין שנאמר ושמחו אותו פתח אוהל מועד, ופי' דכ"ז הוא דוקא צה"כ אוהל מועד, אבל צה"כ אוהל מועד ל"ל לפתיחת דלתות הכיכל עיי"ש, ולכאורה דבריו ל"ע מהא דאמרין בצחים דף ג"ה ע"ב דשלמים ששחטן קודם שהעמידו את המשכן נמי פסולין משום חסרון פתיחת דלתות הכיכל, הרי מצואר דאפילו ליכא היכל כלל איכא האי פסול וחסרון דפתיחת דלתות ונ"ל. ונראה לומר דאין כונת הרשב"א דלא מעבד פתיחת דלתות הכיכל אלא במקום דאיכא היכל, אלא דס"ל לרשב"א דכל האי דינא דציעין גבי שחיטת קדשים קלים פתיחת דלתות הכיכל הוא משום דציעין לדין שחיטת בעזרה שיכיה ב' גס קדושת היכל, וכשדלתות הכיכל סגורין חוללין בפני קדושת הכיכל שלא יתערב בעזרה, וזהו יסוד דינא דציעין דלתות הכיכל פתוחות, ולכן שפיר כתב הרשב"א דלפי"ז דקיי"ל מקריבין אפי"פ שאין בית וקדושה ראשונה קדשה לשעשה וקדשה לעתיד לבוא, א"כ אדרבה צה"כ היכל, וליכא מחילת החוללות על קדושת הכיכל, בודאי לא ציעין כלל דלתות הכיכל פתוחות, משא"כ מה שדנו בגמרא צחים בקודם שהעמידו את המשכן הרי הקרקע לא היה קדוש כלל, וכל קדושתו היה על ידי עמידת המשכן בודאי שלמים ששחטן קודם שהעמידו את המשכן ליכא כלל קדושת היכל ובודאי הם פסולים וכמש"כ.

והנה בצחים דף ג"ה ע"ב אמרין דלאו דוקא פתיחת דלתות הכיכל מהני, אלא גם לול הפתוח מקודש הקדשים אחורי בית הכפורת מהני לאכשורי מקום אחורי הכפורת לשחיטת קדשים קלים, ועי' חו"ס שם ד"ה שנים דהיינו רק חלון קטן עיי"ש, ומצואר לכאורה דלא ציעין פתיחת הכיכל דוקא לקרקע העזרה, אלא גם פתוח לאויר העזרה נמי מהני, ולשיטת הרשב"א דכל מה דציעין פתיחת דלתות הכיכל לשחיטת ק"ק הוא משום דהיינו גם בעזרה קדושת היכל, ואי נימא דאויר עזרה בעלמא לא נתקדש איך מהני פתיחת היכל לאויר עזרה ולא לקרקע העזרה, הלא אויר עזרה לא נתקדש כלל, אלא הקרקע, ואויר עזרה מהני רק מלד הלכתא דאויר עזרה כעזרה דמי והיינו לריך פתיחת הכיכל דוקא לקרקע עזרה, וע"כ מוכח דס"ל לגמרא דאויר עזרה עמא נתקדש ולכן שפיר מהני פתיחת הכיכל לאויר עזרה להכשירו לשחיטת ק"ק, משא"כ אי נימא דלא כרשב"א ונימא דשמואל דאמר שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות הכיכל פסולין פליג אר' יוחנן דס"ל מקריבין אפי"פ שאין בית שפיר י"ל דאויר עזרה לא נתקדש, וכל דין פתיחת הכיכל אינו משום העצרת קדושת הכיכל לעזרה, אלא סתם גז"כ ואפילו כי ליכא היכל בזמן הזה נמי היה פסול אף אי ס"ל דקדושה ראשונה קדשה לשעשה ולעמיד לבוא. ולפי"ז יתיישבו היטב דברי הרמב"ם שכתב סתמא להאי דינא דהחלונות ועוצי החומה כלפנים ולא התנה דוקא צבר שורא וכדמסקין בסוגיא דפסחים, משום דדעת הרמב"ם דסוגיית הגמרא כאן בפסחים ס"ל דאויר עזרה עמא לא נתקדש ולכן הוא דהקשו לרב דס"ל דגגין ועליות לא

משום שנעשית לפי שעה ולכן לא היתה חלוקה משאר קדושת העזרה, ולי"ג דצלה"כ ל"ק וכו' שברי אפילו למ"ד דעליות וגגין לא נתקדשו היינו אותן שהיו צה"כ שעה שנתקדשה העזרה אבל מכאן ואילך כל מה שנעשה צה"כ העזרה שום דבר הכל קדוש, דלאו כל כמיניה ע"י צנינו להפקיע קדושת העזרה שנתקדשה, דצלה"כ הלכות שהיו צנינו בשעה שנתקדשה העזרה י"ל שהאויר שלמעלה ע"ג לא נתקדש מפני שהפסיקה התקרה של הלכה בין האויר שלמעלה לא קידשו אבל צה"כ מקום שהיה חלק בעזרה צה"כ שעה אותו אויר נתקדש עד רום רקיע וכו' עיי"ש, ומצואר מדברי הראב"ד וכן מקרי החו"ס דס"ל דאויר עזרה בעלמא לא נתקדש, דאי הוה ס"ל דהאויר בעלמא נתקדש לא היו מקשים כלל, דאז בודאי גגין ועליות שנעשו אח"כ בודאי קדושים הם כיון שהאויר של מעלה קדוש, וכן מוכח מתירונו של הראב"ד שהולך לומר דלכן מה שנעשה אח"כ צה"כ עזרה קדוש, משום דלאו כל כמיניה להפקיע קדושת העזרה, משמע דהעיקר מה דנתקדש הוא רק רצפת העזרה, אלא דדינא הוא דאויר עזרה "כעזרה" ולא כל כמיניה להפקיע דין אויר עזרה כעזרה ע"י צנינו, ולפי"ז מיושב היטב קושיית הל"ח צמה דתמה מאי פרכין מהחלונות ועוצי החומה כלפנים, נימא דהם קודש משום דהיו פתוחות לקודש, וכיון דהאויר בעלמא לא נתקדש אלא הרצפה, אלא דדינא הוא דאויר עזרה כעזרה דמי, בודאי אי מהני פתוחות לקודש היינו דוקא צפתות לקרקע העזרה דאיכא העצרת קדושה מקרקע העזרה למקום הפתוח, אבל פתוחות לאויר העזרה לא מהני לן כלל וכמש"כ.

ועיין צחים דף כ"ד ע"א דאמרין כי קידש דוד רצפה עליונה קידש עיי"ש, ומצואר דוד המלך קדש את הרצפה, ובגמרא צחים דף י"ט ע"א מצינו קרא דשלמה קידש את הרצפה, דהיינו ציוס הכהן קדש המלך את הו"ך החצר הפנימית, וכ"כ הרמב"ם בפרק ו' מהלכות בית הבחירה הלכה י"ד דשלמה קדש העזרה ונ"ל, וכבר תמה צ"ח בספר עהרות הקודש בצחים שם, וכתב ליישב דתרווייכו אמת דוד קידש את הרצפה דהיינו הקרקע ושלמה המלך קידש את אויר העזרה עיי"ש, ולפמש"ל מדברי החו"ס והראב"ד דאויר עזרה לא נתקדש, א"כ ל"ע סתירה הסוגיות, ונראה לומר דכונה יש לעיין צ"ח דפרכין בשבועות דף ע"ז אע"פ לחמי תורה לא מתאכלי בעזרה, דמצואר דגם בעזרה נאכלים קדשים קלים, ד"ל צתרי גווי (א) דלכך נאכלין שם קדשים קלים משום דבקדושת העזרה היותר גבוהה נכלל צ"ח גם קדושת ירושלים, וגם צה"כ (ב) י"ל דבעזרה היו צ"ח קדושת קדושת ירושלים, וגם קדושת העזרה, והוא משום דמשיקרא קדשו את כל שעה העיר וגם שעה העזרה צה"כ בקדושת ירושלים, ואח"כ נתקדש שעה העזרה בקדושת העזרה, והנה רש"י בצחים דף כ"ד צ"ח כי קידש כתב דוד קדש הרצפה בשתי תודות וצח"ס שם ד"ה הואיל תמהו ע"ז הא אמרין בשבועות דאין מקדשין העזרה אלא בשיירי מנחה עיי"ש, ובאמת רש"י בעלמא בצחים דף ס' ע"א ד"ה צלה"כ כתב נמי הכי דעזרה מתקדשת בשיירי מנחה, ונראה דדעת רש"י דס"ל דקדושת עזרה תרתי חית צ"ח בין קדושת עזרה ובין קדושת ירושלים, והוא משום דמשיקרא נתקדש כל העיר וגם שעה העזרה בקדושת ירושלים, ואח"כ נתקדש העזרה בקדושת עזרה, וס"ל לרש"י דוד המלך קדש את כל העיר וגם שעה העזרה בקדושת ירושלים ואח"כ קדש שלמה את שעה העזרה בקדושת עזרה ולזה הוא דאמרו בצחים דף כ"ד דוד קידש, ובדף י"ט אמרו דשלמה קידש דתרווייכו אמת דוד קידש את העזרה בקדושת ירושלים ושלמה קדשו בקדושת העזרה, וזהו מה דכתב רש"י דקידש

נתקדשו מהא דתנן החלוטות ועוצי החומה כלפנים, ולא תרנו כדקשה הל"ח דשאני חלוטות ועוצי החומה דפתוחים לפנים ופתוחים לקודש, משום דכל פתיחתן לפנים הוא רק לאויר עזרה ולאיר עזרה בעצמותו לא נתקדש, ועצי דוקא פתוחות לקרקע עזרה, ולכן הולכין בגמרא לתרתי דמיירי צבר שורא, משא"כ סוגיית הגמרא דצבחים דף נ"ו ע"א דתמחו שם אמה דאמר שמואל דאין חייבין משום עומאה אלא על אורך קפ"ז אמה, ואמרו למעטוי מאי אי למעטוי חלוטות ועוצי החומה, הא תנן החלוטות ועוצי החומה כלפנים ול"ע מאי קשה ליה הא מוקמינן לה בצפסחים דמיירי צבר שורא, וא"כ הרי הוא לפנים מהקפ"ז אמה, ולא ממעט רק חוץ מקפ"ז אמה, דהיינו החומה החלוטת שהיא יותר מקפ"ז אמה, וע"כ היינו משום דהגמרא החס דצבחים אזלא אליבא דשמואל, והרי שמואל ס"ל דשלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות הדיכל פסולין ולדידיה ל"ע קושיית הרשב"א דא"כ איך אמר ר' יוחנן מקריבין אע"פ שאין צית, וע"כ ל"ל כתיובתו של הרשב"א דכל דינא דפתיחת דלתות הדיכל הוא כדי להעביר קדושת הדיכל לעזרה, ולפי"ז ע"כ ס"ל שאויר עזרה בעצמותו נתקדש וכמש"כ. ולפי"ז ל"ק כלל קושיית הגמרא דפסחים על רב דאמר גגין ועליות לא נתקדשו מהא דתנן החלוטות ועוצי החומה כלפנים דשאני חלוטות ועוצי החומה דכוכ פתוחות לפנים לאויר העזרה והאויר עלמו נתקדש ושפיר מקרי פתוחות לקודש, ולא לריבין כלל לאוקימתא דגמרא פסחים דמיירי צבר שורא וכמש"כ.

מעתה הרמב"ם לעמיה דפסק בהלכות צית הבחירה פרק

ו הלכה ט"ו כר' יוחנן דמקריבין כל הקרצנות כולן אע"פ שאין צית צנוי ואוכלין קדשי קדשים בכל העזרה אע"פ שהיא חריבה ואינה מוקפת מחיצות עיי"ש, ופסק נמי להביא דשמואל דשלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות הדיכל פסולין עיין פרק י"ח מהלכות מעשה קרצנות הלכה י"ח, וע"כ דס"ל כתיובתא דרשב"א דכל פתיחת דלתות הדיכל הוא כדי להעביר קדושת הדיכל לעזרה ולכן עתה דליכא דיכל לא צעיק פתיחת דלתות הדיכל וכמש"כ, ולפי"ז ע"כ דס"ל דאויר עזרה בעצמותו נתקדש כמש"כ, והיינו משום דס"ל להלכה כסוגיא דצבחים, ולכן שפיר השמיט אוקימתא דפסחים דמיירי צבר שורא, משא"כ הראב"ד לעמיה אזיל דס"ל דצבחים דמיירי צבר שורא לא נתקדש בעצמותו, ולפי"ז ע"כ שמואל דאמר שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות הדיכל פסולין פליג אר' יוחנן דאמר מקריבין אע"פ שאין צית, וכן ס"ל להראב"ד נמי להלכה דלא כר' יוחנן ואי אפשר להקריב כשאין צית, ולפי"ז שפיר י"ל דכל דינא דפתיחת דלתות הדיכל, אינו משום העברת קדושת דיכל להעזרה אלא סתם גזירת הכתוב, ואין לנו לפי"ז הוכחה דאויר עזרה עלמו נתקדש לכן שפיר פסק כסוגיא דפסחים דהחלוטות ועוצי החומה אינן כלפנים אלא צבר שורא וכמש"כ.

ולפי"מ שזיארנו בדעת הרמב"ם דס"ל דלא צעיק דוקא פתוחות לקרקע עזרה אלא דפתוחות לאויר עזרה נמי מהני, ולפי"ז יוצא דכל האי דינא דרב דגגין ועליות לא נתקדשו לא נפק"מ לן מהא אלא דגגין ועליות הגבוהים יותר מחומת העזרה, דנמוכים מחומת העזרה צודאי קדושים מלד דפתוחות לאויר העזרה, וכן נפק"מ בלשכות הצנויות בקודש ופתוחות לחול ואין גביהן שוים לקרקע עזרה, דשם לא מהני לן גגין פתוחות לקודש כיון דחוכן חול, וא"כ אין מקומן, דהיינו חוכן, קודש, לפי"ז יתבאר לנו היטב דעת הרמב"ם דמה שהשמיט להאי דינא דגגין ועליות לא נתקדשו צירושלים אף דמבואר בגמרא דירושלים שוב לדון זה לעזרה דגגין ועליות לא

נתקדשו מדפרכינן על רב מקרבין על רב מקרבין פסח, דכיון דלדעת הרמב"ם אין לנו נפק"מ אלא בגגין ועליות הגבוהים למעלה מחומת ירושלים, או ללשכות או צבים הצנויים צירושלים ופתוחות לחוץ לירושלים, והנה בלשכות הצנויות לחוץ לירושלים הרי פסק הרמב"ם בפרק ד' מהלכות מעשה שני הלכה ט"ז ח"ל צבים שבצד החומה וכו' היה חללן לפניו ופתוחים לחוץ, מכנגד החומה ולחוץ כלחוץ פודין צו ואין אוכלין ומכנגד החומה ולפנים אין אוכלין שם ואין פודין להחמיר עכ"ל, ומקורו במשנה וצירושלמי במסכת מעש"ש, ועי' תוספות יו"ע פרק ג' ממעשר שני משנה ז' דמבואר שם במחנה דחלוק דין ירושלים מעזרה דין פתיחת לחוץ או לפניו וצירושלים כשפתוח לחוץ אין אוכלין אפילו מכנגד החומה ולפנים ובכל מקום אין פודין שם, וזיארנו הדברים נראה משום דאף דפתוח לחוץ הוה חסרון בקדושת ירושלים מ"מ דין מחיצה ודין מחנה ישראל עליה, ולכן אין פודין שם, ולא דמי למחנה שכינה דהתם אי פקע קדושת שכינה גם דין מחנה שכינה פקע, משא"כ צירושלים אף דקדושת נפקע, מ"מ דין מחנה ישראל לא נפקע, והוא משום דדין מחנה ישראל הוא לאו דוקא צירושלים אלא כל העיירות המוקפות חומה אית להו דין מחנה ישראל אשר המאורעים משתלחים משם כדאיתא בפרק קמא דכלים וכן פסק הרמב"ם בפרק ז' מהלכות צית הבחירה הלכה י"ג, ועיין רשב"א ברכות דף כ' ע"ב צב"ס רבינו אלחנן דאף דאין צית ערי חומה נובגין אלא צב"ס שהיוצא נובג, מ"מ לענין שילוח מאורעים גם עתה נובג למ"ד קדשה לעהיד לצו"א עיי"ש, ולפי"ז גם הגגין של הלשכות צירושלים הפתוחות לחוץ אף דחוכן חול לאכילת מעש"ש, מ"מ דין מחנה ישראל עליה, ולכן שפיר יכולין לאכול על הגגין מלד דהגגין פתוח לקודש, כיון דגם מקומן קודש לענין דין מחנה ישראל.

אלא דאכתי ל"ע אמאי השמיט הרמב"ם דינא דגגין ועליות צירושלים בגגין הגבוהים יותר מחומת ירושלים דאין פתוחות לאויר ירושלים. ונראה לומר דהנה צבחים שצונו דף ט"ז ע"ב ד"ה דקדשה כתבו ח"ל דכל זמן דלא קדשה בעיר אע"פ דקדשה העזרה נאכלים קדשים קלים בכל הרואה לפי שאין חומת העיר קדשה עיי"ש, ומבואר דצבחים דעיקר דינא דאכילת קדשים קלים הוא בכל הרואה, אלא דאחר שנתקדשה ירושלים, המחיצה מגרעה דאסור להוילין חוץ לחומת ירושלים, וא"כ לפי"ז גגין ועליות הגבוהות יותר מחומת ירושלים אף דלא נתקדשו, מ"מ שפיר יכולין לאכול צב קדשים קלים ומעשר שני מדין כל הרואה, כיון דאין כאן הוצאה חוץ למחיצות ירושלים, וא"כ הרי אין לנו נפק"מ כלל צמה שלא יקדשו גגין ועליות של ירושלים, צודאי כן קדשו אותם, ולכן השמיט הרמב"ם להאי דינא דגגין ועליות צירושלים, דכל מה דמבואר בפסחים דגם צירושלים לא נתקדשו גגין ועליות הוא רק לסוגיא דפסחים דס"ל דפתוח לאויר עזרה לא מהני אלא דוקא דפתוח לקרקע עזרה, והכ"ד צירושלים צעיק דוקא פתוח לקרקע ירושלים ואז אית לן נפקותא בגגין ועליות אפילו הנמוכות מחומת ירושלים שאין יכולים לאכול שם מדין הרואה, משא"כ לפי"מ דפסק הרמב"ם כסוגיא דצבחים דגם פתוח לאויר עזרה מהני ומשום דהאויר בעצמותו נתקדש, צודאי ס"ל דכל האי דינא דגגין ועליות לא נתקדשו לא נאמר כלל צירושלים וכמש"כ.

ולפמ"ש בדעת הרמב"ם דס"ל להלכה דאפילו פתוחות לאויר עזרה נמי מהני ולא צעיק דוקא פתוחות לקרקע עזרה ומשום דס"ל דהאויר בעצמותו נתקדש, וא"כ לפי"ז מה דאמרין גגין ועליות לא נתקדשו היינו דהיינו דעשו

הלכות כלי המקדש

פרק א

הלכה י הגותן משמן המשחה על גבי מלך או כהן גדול שכבר גמשהו פטור שנאמר ואשר יתן ממנו על זר ואין אלו זרים אצלו, אבל הסך ממנו אפילו למלך וכה"ג חייב שנאמר על בשר אדם לא יסך כל אדם במשמה, וכה"ג שגטל שמן המשחה מראשו וסך במיעו חייב כרת, והוא שיסוך ממנו בכזית עכ"ל.

ובהשגות א"ל לא מחזור מתוך הגמרא דכריתות דזעין לסיכה כזית אלא לנתיבה בלד כדעת ר"י עכ"ל. עיין בכ"מ שכתב דברי הגמרא דכריתות דף ו' ע"ב דאמרין התם הסך בשמן המשחה למלכים וכהנים ר"מ מחייב ור' יהודה פטור וכמה יסוך ויהיה חייב ר"מ אומר כל שהוא, ר' יהודה אומר כזית, והאמר ר' יהודה פטור כי פטור ר' יהודה גבי מלכים וכהנים גבי הדיוט מחייב, ר"מ ור"י זמאי פליגי א"ר יוסף ב"ה פליגי ר"מ סבר על צד אדם לא יסך כתיב וכתיב ואשר יתן ממנו על זר, מה סיכה כל שהוא אף נתיבה כל שהוא, ור"י סבר יליף נתיבה דעל זר מנתיבה דעלמא מה נתיבה דעלמא כזית אף נתיבה דעל זר כזית אכל סיכה לממשח מלכים וכהנים דברי הכל כל שהוא ע"כ בסוגיא, ופשטא דגמרא כהרצ"ד דדוקא נתיבה הוא דאמר ר' יהודה כזית משום דילפא מנתיבה דעלמא אכל סיכה דלא ילפא מנתיבה הוה בכל שהוא לכ"ע ולדעת רבנו אפשר לומר דכי יליף ר' יהודה נתיבה דעל זר כזית מנתיבה דעלמא הכ"ד לסיכה דזר דהוה כזית לדידיה דילפא מנתיבה דאיתקש סיכה לנתיבה והיינו דקתני וכמה יסוך ויהא חייב וכו' ואם איתא כמה יתן כו"ל למיתני וגל כמה יסוך וכו' והא דמסיים רב יוסף אכל סיכה לממשח מלכים וכהנים ד"ה כל שהוא היינו במושה מלכים וכהנים שלא נמשחו וכו' עיי"ש, והנה מה שכתב הכ"מ כמה שאמר רב יוסף בסוף אכל סיכה לממשח מלכים וכהנים ד"ה כל שהוא דמייירי במושה מלכים וכהנים שלא נמשחו, ל"ע אי לא נמשחו א"כ אמאי גריעי מהדיוטות דזעין דכו כזית, ובאמת לא היה לריך לזה ובדאי מפרש הרמב"ם כפי החוץ, שם ד"ה מלכים דכונה הגמרא במושה מלכים וכהנים לשם מלכות ולכונה, אכן עיקר דברי הכ"מ ל"ע כמו שחמה בספר בשר שצב שם דמנא ליה להרמב"ם הא מילתא דלר' יהודה אחר דילפי נתיבה מנתיבה ילפינן שז סיכה מנתיבה, דמה נתיבה כזית אף סיכה כן עיי"ש, ודברי הרמב"ם ל"ע.

ונראה לומר בדעת הרמב"ם דס"ל דמה דנקטו בגמרא סיכה ונתיבה, אין הכונה דאיכא חילוק בשמן המשחה אם נתן דרך נתיבה או דרך סיכה, דכיון דאזכרה לא כתיב אלא גבי סיכה על צד אדם לא יסך, ועושה כתיב גבי נתיבה ואשר יתן ממנו על זר, ע"כ דסיכה ונתיבה תרווייהו חד מילתא הוא, אלא ר"מ ס"ל דמדנקט קרא באזכרה לשון סיכה דלא אשכחן שיעור בלשון סיכה כפרש"י, אמרין דכונה התורה בלשון נתיבה דכתיב גבי עושה נמי למשכו כלשון סיכה, כיון דנתיבה וסיכה תרווייהו חד הוא, משא"כ ר' יהודה ס"ל דאף דנאמר גם לשון סיכה מ"מ כיון דנאמר גם לשון נתיבה, ונתיבה ככ"מ כזית גם הכא הכונה כזית, וממילא גם פירושו של סיכה כזית, כיון דנתיבה וסיכה תרווייהו חד מילתא הוא, וכל מה דנקט הרמב"ם לשון נתיבה ולשון סיכה, הביאור הוא דבמקום מלכות משיכה מקום שמושחין שם כה"ג ומלך, נקרא בלשון נתיבה, ופירושו דסיכה הוא צאנר מקומות הכוף, וזהו מה

שלא לקדש אותו, וא"כ צודאי גגין ועלויות שנצנו אח"כ צודאי קדושין כן כיון דהאזיר צעממותו נחקדש וממילא האזיר של חוץ הפליח והאזיר של בגג הוא אזיר קדוש וצודאי אסורין עומדים ליכנס שם, ועיין בספר בית רידב"ז סימן ל"ח מש"כ לדון שם להחיר לעמוד ע"י הכותל המערבי אפילו אי נימא כסדרת הרידב"ז ז"ל דהכותל המערבי אינו חומת הר הכית אלא כותל העזרה, ואיכא לפי"ז כמה חמות מהכותל עד לחומת הר הכית שיש להן דין קדושה מחכה לוי שזצין חצות אסורין ליכנס שם, וכחצ הרידב"ז להחיר מכיון שידוע שנשלך עפר ונזירות על כל שטח הר הכית והוה עפר שעתיד הקב"ה לפנותו כשיצנה בית המקדש והוה כגגין ועלויות דלא נחקדשו ומותר ליכנס שם, וכחצ שם דמ"מ על מקום ההיכל אין היחזר זה דברי אמרין בפסחים דף פ"ו דעלויות ההיכל כן נחקדשו עיי"ש, וכבר תמה ע"ז בלפגות ראובן חלק שציעי, דברי בפסחים שם מצואר דרך עליית ההיכל נחקדש אכל גג ההיכל לא נחקדש, וא"כ לפי ההיחזר הזה גם במקום ההיכל יהיה היחזר ליכנס, אלא שחולק שם על עיקר דברי הרידב"ז דמאן יאמר לן דהקב"ה עתיד לפנותו, ואפילו נימא דהקב"ה עתיד לפנותו נמי לא מהני דדוקא גגין ועלויות דהוה אוכל מפסיק אמרין דלא נחקדש אכל ככה"ג שמונה על הקרקע ממש ואין כאן אוכל מפסיק אין זה אלא כחצייה היחזר לומר שצאם יניחו איזה מרדדים של משי על קרקע ירושלים שצודאי אין דעתם לצטנס שם לא יהיו מותרים לאכול שם קדשים קלים עיי"ש, ובאמת עיקר דברי הרידב"ז דצעתיד לפנותו אז לא נחצטל והוה כגגין ועלויות מפורש בדברי הראב"ד בפירושו לתמיד בבאחיז לעיל דאזינו כן דברי כחצ שם לתרץ בשם החוץ דלכך לא הותר למלך לשבת על הצימה אף דגגין ועלויות לא נחקדשו, משום דכצימה היחזר בנין עראי ועתיד לפנותו עיי"ש, וא"כ הרי מצואר דאדרבא דדין גגין ועלויות לא הוה אלא באין עתיד לפנותו ואי נדון את העפר כעתיד לפנותו משום שיפנה כשיצנה בית המקדש אין כאן היחזר של גגין ועלויות אכל באמת לא מסהדר כלל לומר דמה שעתיד לפנותו לעתיד לבוא, ידון עתה כעתיד לפנותו, וא"כ לפי"ז יהיה מותר להכנס לשטח הר הכית כיון שאינו מוטל באופן ארעי והוה כגגין ועלויות, חולס למש"כ דקיי"ל להלכה דאפילו פתוחות לאזיר עזרה מהני ומשום דס"ל דהאזיר צעממותו נחקדש ולכן גגין ועלויות שנצנו אח"כ צודאי קדושין, ה"ע העפר והנזירות הוה כגגין ועלויות שנצנו אח"כ ובדאי האזיר שצ"ג קדוש ואסור ליכנס שם לפי"מ דקיי"ל להלכה כדעת הרמב"ם דקדושת המקדש לא צעלה כמש"כ צמג"א סימן תקס"א עיי"ש.

אלא דיש להביר צענין לעמוד אכל הכותל המערבי, אף דנחקבל דהוה חומת הר הכית, וצענין צ"ה צמק"ת לצין חצות דבר הכית יש לדון אי שמיך צ"ה, מ"מ נראה לריך להרחק כמדת רגליו של אדם מהכותל המערבי דברי חזקין דכל שורה של אצנים בולטת כשיעור אגודל יותר משורה שלמעלה ממנו, וברי חזקין שאיכא עוד למטה עוד אחת עשרה שורות של אצנים למטה תחת הקרקע שאנו עומדים שם, ואם עומדים ליד הכותל ממש הרי איכא כאן צ"ה כולו דבר הכית שאסור לצין ולחצות ליכנס שם, וע"כ לריך להרחק שיעור אחת עשרה אגודלים מהכותל המערבי.

הלכה טו ובהשגות עיין מל"מ שכתב והמענין היטב בדברי רבנו פרק ו מהלכות מעשר שני הלכה ע"ז שכתב דין זה יתיישב לו ק"ו ודו"ק עכ"ל, ובחזרו"א שציעית סימן ג' אות י"ד כחצ דקשה לעמוד על סודו ז"ל עיי"ש, ועיין מש"כ בפרק ו מהלכות מעש"ש הלכה ע"ז ביאור כונת המל"מ.